

Az emberség tükre

A számok is, de nem a számok; a szavak is, de nem a szavak; a tettek, a színek, az élet összes elemei — de elsősorban az emberség az, mely kifejezi itt a kort. Az, ahogy ember a emberrel, közösség a közösséggel, tömeg a tömeggel szembenéz, szót ért, összefog abban, amit el kell végezni a holnapi nap érdekében. S ez a holnapi cél sem a számok, de nem is a szavak, hanem az emberség építménye. Ennek az emberség-építménynek, a magasabb öntudatnak, a tisztábban érzett felelősségnek, a mindenre kiterjedő bölcs és nyugodt figyelemnek, mely mindent kiiktat életünkéből, ami kapkodás, ennek az építésnek tervrajza, munkaterve, ütemterve van: a párt XI. kongresszusán elfogadott program. Az ország jövőbeli arca az emberi arc, mely a holnapiak tartásából, fegyelméből és okos szenvedélyéből, igazságérzetéből és teherbíróképességéből, műveltségéből és öntudatából sugárzik vissza ránk. Ez az arc, mely egyelőre képzelt tükre a jelennek, legjobb szándékainkat és legértékesebb képességeinket viszi oda és nagyítja, erősíti fel a jövő közegében. Ez az arc tehát a mi mai arcunk mása. Ha e tükör felé fordulunk, kisimulnak a homlok redői, kinyílik a tekintet, és eltűnik a pillanat fáradtsága is, mert ez az arc a munka beérett gyümölcsei közül, a jövő kertjeiből, otthonaiból és munkahelyeiről néz vissza ránk. Ehhez az archoz annyira hasonlíthat a te arcod, amennyire a te munkád hasonlít ahhoz, mellyel végre elvégezhető a legnehezebb feladatok; amennyire a te felelősségérzeted hasonlít ahhoz a felelősséghez, mely nem tűri meg a hibák kis és nagy okait; amennyire a te lendületed, nyugalmad, kitartásod, keménységed hasonlít ahhoz az emberséghez, mely megérdemel egy jövőt, ahol tulajdon erejéből mégis győztesen néz körül és él és alkot. Ehhez az archoz hasonlítania kell a te arcodnak, mert te látni akarod ott is munkád értelmét, elismerését; mert gyermekeid látni akarják azon az arcon is apjuk jól ismert arcát, mert az élet, a becsület, a legszentebb érzések folytonossága a tiéd is, neked is jár, és mert te is a jelen választott küldötte vagy a jövőbe, mert a munka és az értelem hatalma nagyobb és fontosabb minden elmúlónál és elmúlásnál. És te ezt tudod, és arcodhoz fog hasonlítani a jövő minden dolgozó emberének arca a munka és az értelem örömeiben.

Lászlóffy Aladár

Oktatásügy és tudományfejlesztés

Abban a rendkívüli megtiszteltetésben volt részem, hogy Kolozs megye küldteként részt vehettem a Román Kommunista Párt XI. kongresszusán. A kongresszus magas eszmei színvonalával, egyöntetűen elfogadott határozataival, mozgósító és meggyőző erejével, demokratizmusával és humanizmusával valójában történelmi eseményként íródik be a párt és a haza történetébe. Mindebben elévülhetetlen érdemeket szerzett az összes kommunisták óhajának megfelelően újraválasztott pártfőtitkár, Nicolae Ceaușescu elvtárs.

A kongresszusi jelentés, a párt programja és irányelvei rendszeres tudományos alapossággal és igényességgel summázzák az eddigi nagy megvalósításokat és minőségi átalakulásokat, s kijelölik azt az utat, amely a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom kiteljesítéséhez és a kommunizmusra való áttéréshez vezet Romániában.

Az Irányelvek konkrét akcióprogramot jelentenek, melynek alapcélkitűzése, hogy a következő ötéves terv a *tudományos-műszaki forradalom* teljes érvényesítésének terve legyen hazánkban. E célkitűzés nagy feladatok elé állítja az oktatást az

általános iskolától az egyetemig, tanárokat és diákokat egyaránt, s a felsőfokú oktatási-nevelési intézményekben működő szakembereket különösen. Tekintettel a feladatok méreteire és bonyolult jellegére, Nicolae Ceaușescu elvtárs kezdeményezésére és részvételével már a kongresszus előtt országos tanácskozásokon vitattuk meg s határoztuk el az oktatásra (főként az egyetemekre), a tudományra és a tervezésre háruló legközelebbi feladatokat; e tanácskozások határozatait a kongresszus magáévá tette, s így az irányelvek szerves részeinek tekinthetők.

A XI. kongresszus az eddigi legmagasabb fokú iskolát jelentette számomra, s jelenti mindannyiunk számára. Ebben az iskolában a tanulás, az alkotás tulajdonképpen csak elkezdődött: a kongresszus dokumentumai szellemének és célkitűzéseinek alkotó elsajátítása és gyakorlatba ültetése, a nagy munka elvégzése hozza meg majd a betetőzést.

Pál Árpád

Jordáky Lajos halálára

Jordáky Lajos tragikus hirtelenséggű halála pótolhatatlan vesztesége mind a hazai társadalomtudománynak, mind az irodalomkritikának és irodalomelméletnek. De súlyos veszteséget jelent szocialista közéletünknek, nemzetiségi kultúránknak is. Barátai számára pedig fájdalmas, megrázó csapás váratlanul korai távozása, hiszen lenyűgöző egyéniségének, műveltségének, mély szocialista humanizmusának, előadói elokvenciájának hatása alól bárki nehezen vonhatta ki magát.

Olyan apa házában nevelkedett, aki a tizenkilencedik század végén és a huszadik század elején kibontakozó munkásmozgalom kolozsvári tömegszervezeteiben vezető szerepet töltött be, és az akkori osztályútközetekben mindig az élen haladt. A még gimnazista ifjabb Jordáky Lajos már az apai házban olvasta a *Kommunista Kiáltványt* és az *Anti-Dühringet*. E művek igazságai döntő hatással voltak az ifjúra, s egész életre töretlen hittel láncolták a munkásmozgalom, általában a kizsákmányoltak ügyéhez, s ezt semmiféle üldözés, igaztalanság, méltatlan szenvedés, rágalom és börtön sem tudta többé megingatni. Középkiskoláinak és egyetemi tanulmányainak elvégzése után szerény állást vállalt, hogy megélhetését biztosítsa, s hogy ez a viszonylagos anyagi függetlenség hozzásegítse tudományos és irodalmi ismereteinek gazdagításához, majd később a Gaál Gábor szerkesztette *Korunkban* megjelentethesse első publicisztikai írását. Az ifjú Jordáky még nem tökéletesen kiérlelt írásai feltűnést keltenek magvas mondanivalójukkal a *Korunk* idősebb írói között, maga Gaál Gábor is ígéreteseknek tartotta őket. Bármilyen szelíd lelkű volt is alapjában véve a fiatal Jordáky Lajos, a marxista gondolkodásával ellentétes véleményeket még szűkebb baráti köre előtt is erélyesen, határozott érvekkel bírálta meg.

A Romániai Szociáldemokrata Párt szervezetébe való belépése után a párt baloldali szárnyához csatlakozott. Ebben, a jobboldali megalkuvókkal szembeni harcban kovácsolódott ki immár több mint négy évtizede tartó elvtársi és baráti kapcsolatunk. Még most is előttem van a fiatal Jordáky átszellemült arca, amint a szocialista-marxista kör előadásain szorgalmasan jegyzetget, és az előadások végén szót kérve mondja el hozzászólásait. Finom ironiája, telibe találó megjegyzései, megalapozott érvei néha a legfelkészültebb előadót is zavarba hozták, és Jordáky igazának elismerésére kényszerítették.

A harmincas években Jordáky Lajos több hónapot töltött Párizsban, ahol a szocialista munkásmozgalom nagy alakjainak munkásságát és életét tanulmányozta. (A felszabadulás után a francia munkásmozgalom kiemelkedő vezetőiről, Lafargue-ról, Guesde-ről és Jaurèsről írott műveit a Józsa Béla Athenaeum adta ki.) Ekkor jelent meg a spanyol polgárháborúról szóló, *Spanyolország* című kitűnő munkája is. Ebben az időben már a kommunista párt tagja, a kolozsvári szervezet vezető egyénisége volt, akit megpróbáltatásai sem tudtak megingatni forradalmi hitében, és élete utolsó percéig hű maradt a munkáosztálynak, a nemzeti-nemzetiségi kérdés szocialista megoldásának, a román—magyar testvériségnek az ügyéhez, amelyre oly fiatalon egész életét feltette.

Tántoríthatatlan antifasizmusa és forradalmi bátorsága akkor nyilatkozott meg a legpregnansabban, amikor a bécsi döntés után a kolozsvári *Ellenzék* című napilapban az ő szignójával felhívás jelent meg, amelyben arra szólítja fel Kolozsvár és Erdély északi része dolgozóit, hogy testi épységük kockáztatásával is védjék meg román testvéreiket a fasiszta huligánok esetleges támadása ellen. Felhívásának a munkáosztály és a haladó értelmiség körében nagyon kedvező visszhangja volt, de az